

Etusivu>Sinun oikeutesi>Perusoikeudet>Yritystoiminta ja ihmisoikeudet

Yritystoiminta ja ihmisoikeudet

Slovakia

Slovakiassa jokaisella, joka käyttää oikeuksiaan, on oikeus yhdenvertaiseen kohteluun ja suojaan syrjintää vastaan. Yritysten on noudatettava yhdenvertaisen kohtelun periaatetta tavaroiden ja palvelujen tarjoamisessa. Sitä on sovellettava myös työnhakijoihin ja työntekijöihin.

1 Millainen oikeusturva minulla on, jos joudun yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen uhriksi maassanne? Voinko saada korvausta?

Yksi Slovakian tasavallan perustuslaissa vahvistetuista perusoikeuksista on **oikeus oikeusturvaan, jota voi käyttää riippumattomissa tuomioistuimissa, myös perustuslakituomioistuimissa**, tai muussa Slovakian tasavallan viranomaisessa, jos laissa niin säädetään.

Oikeusturvaa haetaan jättämällä menettelyjen aloittamista koskeva hakemus. Jos subjektiivista oikeutta loukataan tai uhataan, kyseisen oikeuden haltija, olipa hän luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, voi käyttää oikeuttaan oikeusturvaan jättämällä menettelyjen aloittamista koskevan hakemuksen eli nostamalla kanteen. Jokaisella luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä on oikeus nostaa kanne. Tuomioistuimen on käsiteltävä kaikki kanteet. Kanteesta on käytävä selvästi ilmi, **mitä** kantaja vaatii eli **mitä vaatimuksia esitetään tai mitä oikeussuojakeinoja vaaditaan**. Kantaja määrittelee asiassa vaatimuksensa, jotka tuomioistuimen on käsiteltävä ja ratkaistava. Tuomioistuin ei voi antaa ratkaisua mihinkään muuhun asiaan kuin kanteessa esitettyyn vaatimukseen. Tuomioistuin voi menettelyn tuloksesta riippuen tietysti myöntää kantajalle vähemmän kuin mitä kantaja vaatii. Se voi myöntää kantajalle enemmän kuin tämä vaatii vain, jos laissa säädetään osapuolten välisestä erityisestä sovintomuodosta tai jos oikeudenkäynti olisi voitu panna vireille viran puolesta.

Kaupallisessa yhteydessä tapahtuneen ihmisoikeusloukkauksen uhrilla on näin ollen oikeus oikeusturvaan, ja kanteessaan hän esittää asian, joka on käsiteltävä ja ratkaistava, sekä korvauksen, jota hän vaatii tuomioistuimessa kantajana.

Asioissa, joissa on kyse muun muassa luonnollisen henkilön kunnian, ihmisarvon, terveyden, yksityisyyden tai perhe-elämän loukkauksesta, vahinkoa kärsineellä on oikeus hakea korvausta henkisestä kärsimyksestä. Henkisestä kärsimyksestä maksettava rahallinen korvaus määritetään ottaen huomioon erityisesti

uhri, hänen elämänsä kyseiseen ajankohtaan saakka sekä asuin- ja työskentely-ympäristö

vahingon vakavuus ja olosuhteet, joissa vahinko on aiheutunut

uhrin yksityiselämään kohdistuvien seurausten vakavuus

uhrin yhteiskunnalliseen asemaan kohdistuvien seurausten vakavuus.

2 Onko erikseen vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin sovellettavia sääntöjä? Sovelletaanko näitä sääntöjä ympäristörikkeisiin vai vakavaan työvoiman hyväksikäyttöön?

Työlaissa kielletään syrjintä työsuhteissa ja velvoitetaan suoraan yritykset noudattamaan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta työ sopimusta edeltävissä tilanteissa ja työsuhteissa. Yksityiskohtaisemmista toimenpiteistä säädetään uudessa syrjinnän vastaisessa lainsäädännössä, jossa kielletään syrjintä työssä ja vastaavissa oikeudellisissa suhteissa seuraavilla perusteilla: sukupuoli, uskonto tai vakaumus, rotu, kansallisuus tai etninen ryhmä, vammaisuus, ikä, sukupuolinen suuntautuminen, siviilisääty ja perheasema, ihonväri, kieli, poliittinen tai muu vakaumus, kansallinen tai yhteiskunnallinen alkuperä, varallisuus tai rikoksesta tai muusta yhteiskunnanvastaisesta toiminnasta tehty ilmoitus.

Työturvallisuuslain mukaan yritysten on valvottava turvallisia työoloja, rakennuksia, teitä, koneita ja teknisiä laitteita, työmenetelmiä, työn organisointia jne. työterveyden ja -turvallisuuden varmistamiseksi.

Slovakian perustuslain mukaan ketään ei saa lähettää pakkotyöhön.

Vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin liittyvät rikokset, jotka kohdistuvat esimerkiksi vapauteen (esim. ihmiskauppa, henkilökohtaisen vapauden tai sijoittautumisvapauden rajoittaminen), sekä rikokset, jotka ovat luonteeltaan yleisvaarallisia ja kohdistuvat ympäristöön (esim. jätteiden laitton sijoittaminen, pilaavien aineiden luvaton vapauttaminen, vesien- ja ilmansuojelua koskevien määräysten rikkominen, otsonikerrosta heikentävien aineiden luvaton tuotanto ja käsittely), ovat rikoslain mukaan tahallisia rikoksia, joista tässä laissa säädetään enimmillään viiden vuoden vankeusrangaistus. Rikosvastuussa ovat tällaisten rikosten tekijät, jotka voivat olla rikoslain mukaan luonnollisia henkilöitä ja rikosvastuuta koskevan lain tai rikoslain mukaan oikeushenkilöitä. Edellä esitetystä seuraa, että törkeistä ihmisoikeusloukkauksista, mukaan lukien ympäristörikokset ja vakava työntekijöiden hyväksikäyttö, langetettavien tuomioiden määrittämiseen sovelletaan erityissääntöjä, jotka rikoslain mukaan ovat ankarampia kuin rikkomusten tapauksessa.

3 Olen joutunut monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta johtuvan ihmisoikeusloukkauksen uhriksi EU:n ulkopuolella. Onko minulla oikeus viedä asia maanne tuomioistuinten käsiteltäväksi, jos en ole EU:n kansalainen enkä asu EU:ssa? Millä edellytyksillä voin väittää, että oikeuksiani on loukattu?**Mistä saan lisätietoa?**

Kansainvälisessä riita-asiassa on määritettävä, mikä tuomioistuin käsittelee asian ja ratkaisee sen, mutta on myös määritettävä, minkä maan aineellista oikeutta riitaan sovelletaan. Kansainvälisestä yksityis- ja prosessioikeudesta annetussa laissa (*Zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom*) määritetään, mitä lakia sovelletaan kansainvälisissä siviili-, kauppa-, perhe-, työ- ja muissa vastaavissa suhteissa, joissa on kansainvälinen ulottuvuus. Lain kansainvälistä prosessioikeutta koskevassa jaksossa määritetään tilanteet, joissa Slovakian tuomioistuimilla on toimivalta, tilanteet, joissa Slovakian tuomioistuimilla on yksinomainen toimivalta, ja tilanteet, joissa asianosaisille annetaan mahdollisuus valita oikeudenkäynti Slovakian tuomioistuimissa. On korostettava, että Slovakian tuomioistuimet toimivat aina Slovakian menettelysääntöjen mukaisesti, ja jos Slovakian oikeusviranomainen ei pysty kohtuullisen ajan kuluessa määrittämään ulkomaisen lain sisältöä tai jos ulkomaisen lain sisällön selvittäminen on vaikeaa tai mahdotonta, sovelletaan Slovakian lakia. Kysymyksessä esitetystä tapauksesta sovelletaan usein ainoastaan kansainvälisestä yksityis- ja prosessioikeudesta annetun lain niitä säännöksiä, jotka koskevat tuomioistuimen valintaa yhteisellä sopimuksella, toisin sanoen riidan molemmat osapuolet suostuvat saattamaan asian Slovakian tuomioistuinten käsiteltäväksi. Jos oikeuspaikkasopimus kuitenkin tehdään yksinomaan yhden asianosaisen hyväksi, muilla asianosaisilla on edelleen oikeus saattaa asia toisen tuomioistuimen käsiteltäväksi. Työsopimuksia, vakuutusopimuksia ja kuluttajasopimuksia koskevissa asioissa oikeuspaikkasopimus on pätevä ainoastaan, jos siinä ei suljeta pois sen valtion tuomioistuimen toimivaltaa, jossa kantajalla on kotipaikka, tai jos se on tehty vasta riidan syntymisen jälkeen.

Lisätietoja antavat:

Národné kontaktné miesto pre podnikanie a ľudské práva (yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia käsittelevä kansallinen yhteyspiste)

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (oikeusministeriö)

4 Jos ihmisoikeusloukkaus johtuu monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta EU:n ulkopuolella, voivatko oikeusasiamieslaitos, tasa-arvoelimet tai kansalliset ihmisoikeusjärjestöt auttaa uhria? Voivatko ne tutkia asiaani, jos en ole EU:n kansalainen enkä asu EU:ssa? Onko maassanne muita julkisia tahoja (esim. työ- tai ympäristönsuojeluviranomaisia), jotka voivat tutkia asiaani? Mistä löydän tietoa oikeuksistani?

Slovakian tasavallan perustuslaissa säädetään oikeusasiamiehestä [Inštitút verejného ochrancu práv](#). Slovakian parlamentti valitsee Slovakian oikeusasiamiehen, johon luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt voivat ottaa yhteyttä, jos he katsovat, että viranomaisen toimi, päätös tai laiminlyönti on loukannut heidän perusoikeuksiaan ja -vapauksiaan. Tämä tarkoittaa sitä, että henkilö, joka ei asu Slovakiassa tai jonka oikeuksia ja vapauksia Slovakian viranomaiset eivät ole loukanneet, voi ottaa yhteyttä Slovakian oikeusasiamieheen pyytääkseen neuvoja, mutta oikeusasiamiehellä ei ole oikeudellista toimivaltaa käsitellä asiaa ja toimia asiassa.

Slovakiassa [Slovenské národné stredisko pre ľudské práva](#) (Slovakian kansallinen ihmisoikeuskeskus) toimii kansallisena ihmisoikeusinstituutina ja syrjinnänvastaisena viranomaisena. Keskuksen päätehtävänä on varmistaa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien, myös yhdenvertaisen kohtelun periaatteen, kunnioittaminen Slovakiassa. Se suojelee ja edistää ihmisoikeuksia monenlaisten toimien ja palveluiden kautta ja toimii myös tiiviissä yhteistyössä kansainvälisten ihmisoikeusjärjestöjen ja -instituutioiden kanssa. Syyskuussa 2018 **Slovakian kansallinen ihmisoikeuskeskus perusti yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia käsittelevän kansallisen yhteyspisteen**. Perustajatahonsa toimintaa sääntelevän lainsäädännön mukaisesti se tarjoaa oikeudellista neuvontaa työpaikkasyrjinnän uhreille (mukaan lukien maksuton edustus oikeudenkäynneissä) ja ihmisoikeuksia ja perusvapauksia koskevaa neuvontaa mahdollisimman laajasti aina sukupuolten tasa-arvosta ympäristönsuojeluun saakka, **mutta ainoastaan Slovakian tasavallan alueella** (siviiliprosessilain mukaisesti – luonnollisen henkilön yleinen oikeuspaikka on tuomioistuin, jonka tuomiopiirissä hänellä on pysyvä kotipaikka – ja kansainvälisestä yksityis- ja prosessioikeudesta annetun lain mukaisesti).

Ympäristönsuojelun alalla **Slovenská inšpekcia životného prostredia** (Slovakian ympäristötarkastuslaitos), jonka kautta Slovakian ympäristöministeriö valvoo ympäristönsuojelua, määrää luonnonsuojelusta ja maisemanhoidosta annetun lain nojalla luonnollisille henkilöille, yrityksille ja muille oikeushenkilöille seuraamuksia. Lain soveltamisala käsittää **Slovakian tasavallan alueen, toisin sanoen tämän lain säännösten rikkomisen olisi tapahduttava Slovakian tasavallan alueella**.

Työsuojelutarkastuksia, pimeää työtä ja laitonta työntekeä koskevassa laissa säädetään **työsuojelutarkastuksista Slovakiassa, toisin sanoen lain säännösten rikkomisen olisi tapahduttava Slovakian tasavallan alueella**.

Edellä esitetystä seuraa, että kun henkilö katsoo perusihmisoikeuksiaan ja -vapauksiaan loukatun, mutta hän ei ole EU:n jäsenvaltion kansalainen eikä asu EU:n alueella, hän ei voi hakea tehokasta oikeussuojaa Slovakian tasavallassa toimivilta perusoikeuksia ja -vapauksia suojelevilta kansallisilta viranomaisilta.

5 Onko maanne velvoittanut monikansalliset eurooppalaiset yritykset ottamaan käyttöön valitusmekanismeja tai sovittelupalveluja niiden toiminnasta johtuvien ihmisoikeusloukkausten käsittelyä varten? Sovelletaanko näitä velvoitteita myös EU:n ulkopuolella tapahtuneisiin ihmisoikeusloukkauksiin? Kuka vastaa näiden toimintojen valvonnasta maassanne? Onko saatavilla julkisia raportteja järjestelmän toiminnasta?

Slovakian tasavallassa ei velvoiteta eurooppalaisia monikansallisia yhtiöitä perustamaan valitusmekanismeja, koska tämä velvoite on asetettu ainoastaan Slovakian tasavallan valtiollisille ja paikallisille viranomaisille sekä muille viranomaisille valituksista annetun lain mukaisesti. Slovakian on EU:n jäsenvaltiona pantava EU:n lainsäädäntö täytäntöön.

Monikansalliset yritykset voivat ottaa yhteyttä Slovakian yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia käsittelevään kansalliseen yhteyspisteeseen, joka tarjoaa koulutusta, konsultointia ja oikeudellista neuvontaa tällä alalla.

Sovittelu on vapaaehtoinen menettely, jonka tarkoituksena on vähentää riita-asioista johtuvaa käsittelyruuhkaa tuomioistuimissa. Slovakiassa sovitteluun sovelletaan sovittelusta annettua lakia, ja se toimii tuomioistuinten ulkopuolisena riidanratkaisukeinona yksityisoikeuden, perheoikeuden, kaupallisten velvoitteiden ja työoikeuden aloilla sekä rajat ylittävissä riita-asioissa, jotka johtuvat vastaavista oikeussuhteista sellaisten osapuolten välillä, joiden asuinpaikka tai tavanomainen asuinpaikka on EU:n jäsenvaltiossa. Siviiliprosessilain mukaan tuomioistuimen olisi aina pyrittävä sovintoratkaisuun. Tuomioistuin voi ehdottaa osapuolille sovintoratkaisua sovittelun kautta, mutta siihen ei voida pakottaa. Sovittelu edellyttää osapuolten vapaata suostumusta ja aktiivista osallistumista.

6 Jos haen suojaa yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen vuoksi ja olen haavoittuvassa asemassa, onko minulla erityisiä oikeuksia? Voinko saada oikeusapua ja millä edellytyksillä? Mitä kuluja oikeusapu kattaa? Onko minulla oikeus saada oikeusapua samoin edellytyksin, jos en ole EU:n kansalainen enkä asu EU:ssa?

Slovakiassa rikoksen uhreista annetussa laissa määritellään 'uhri' Slovakian oikeusjärjestyksen mukaisia menettelyjä varten seuraavasti: erityisen haavoittuvassa asemassa oleva uhri (lapsi, yli 75-vuotias henkilö, vammainen henkilö, ihmiskaupan, järjestäytyneen rikollisuuden tai minkä tahansa ihmisarvoa loukkaavan rikoksen uhri, terrorismirikoksen uhri, uhrin sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, kansallisuudesta, rodusta, etnisestä alkuperästä, uskonnosta tai vakaumuksesta johtuvan väkivallan tai sillä uhkaamisen uhri, sellainen muun rikoksen uhri, joka on alttiina uudelleen uhriksi joutumiselle uhrin henkilökohtaisten ominaisuuksien, uhrin ja tekijän välisten suhteiden tai uhrin tekijästä riippuvan aseman, rikoksen tyypin ja luonteen tai siihen liittyvien olosuhteiden perusteella.

Lainvalvontaviranomaiset (syyttäjät- ja poliisiviranomaiset), tuomioistuimet ja uhreja avustavat elimet ovat velvollisia kertomaan uhrille hänen oikeuksistaan yksinkertaisesti ja helpotajuisesti. Ne ottavat erityisesti huomioon tietäntyyppisistä vammasta, kielitaidosta ja uhrin rajallisesta puhekyvystä johtuvat ymmärtämis- ja kommunikointivaikeudet. Uhrilla on rikosoikeudenkäyntimenettelyissä rikoksen ilmoittaneen osapuolen, vahinkoa kärsineen osapuolen tai todistajan asema, johon kuuluvat rikosprosessilain mukaiset oikeudet ja velvollisuudet. Lainvalvontaviranomaisen, tuomioistuimen ja uhreja avustavan tahon on suoritettava rikoksen vakavuus huomioon ottaen uhrin yksilöllinen arviointi siten, että voidaan todeta, onko uhri erityisen haavoittuvassa asemassa, jotta voidaan estää toistuva uhriksi joutuminen.

Uhrille annetaan oikeusapua tarjoamalla oikeudellista neuvontaa ja edustaja rikosoikeudellisissa menettelyissä, siviilioikeudellisissa menettelyissä ja vahingonkorvausten vaatimisessa. Oikeusapukeskus (Centrum právnej pomoci) myöntää uhreille oikeusapua niiden ehtojen ja rajoitusten mukaisesti, jotka on vahvistettu vähävaraisten oikeusapua koskevassa laissa. Oikeusapukeskus antaa oikeusapua maan sisäisissä riita-asioissa kaikille luonnollisille henkilöille, mutta rajat ylittävissä riita-asioissa ainoastaan luonnollisille henkilöille, joiden asuinpaikka tai tavanomainen asuinpaikka on jonkin jäsenvaltion alueella. Slovakian tasavaltaa sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa määrätyn edellytyksin tai oikeusministeriön vahvistaman vastavuoroisuuden perusteella oikeusapua myönnetään Slovakian tuomioistuimessa myös kansainvälisen sopimuksen sopimuspuolena olevan maan kansalaiselle tai henkilölle, jonka tavanomainen asuinpaikka on sopimuspuolena olevan maan alueella, tai sellaiselle henkilölle, jonka osalta oikeudenkäynnin kohde Slovakian tasavallan tuomioistuimessa liittyy suoraan henkilön aiempaan tavanomaiseen asuinpaikkaan Slovakian tasavallan alueella. Edustus oikeudellisen avustajan (asianajaja) välityksellä ei ole poissuljettu asianajajalain ja elinkeinolupalain nojalla.

Oikeusapukeskus myöntää maksutonta oikeusapua vähävaraisille henkilöille (joiden tulot ovat alle 1,4-kertaiset Slovakian vähimmäistoimeentuloon verrattuna tai jotka saavat vähävaraisille tarkoitettua tukea Slovakiassa), jos riita-asia ei ole selkeästi perusteeton ja jos sen arvo ylittää laissa säädetyn vähimmäispalkan arvon.

Oikeusapukeskus, jonka rahoitusosuus on 20 prosenttia oikeudellisen edustuksen kustannuksista, myöntää oikeusapua hakijalle, joka täyttää samanaikaisesti seuraavat kolme edellytystä: hakijan tulot ovat yli 1,4-kertaiset vähimmäistoimeentuloon verrattuna (Slovakiassa), mutta eivät ylitä sitä 1,6-kertaisesti; hän ei pysty käyttämään oikeudellisia palveluja omilla varoillaan; riita-asia ei ole selkeästi perusteeton ja sen arvo ylittää laissa säädetyn vähimmäispalkan arvon. Keskus arvioi aina näiden edellytysten täyttymisen ennen oikeusavun myöntämistä.

Muissa tapauksissa uhri vastaa itse oikeudellisen edustajansa (asianajaja) kustannuksista.

Väärinkäytösten paljastajien oikeudet on suojeltu erikseen. Väärinkäytösten paljastajien suojelusta annetussa laissa säädetään edellytyksistä, jotka koskevat suojelun tarjoamista työsuhteessa oleville henkilöille rikoksesta tai muusta yhteiskunnanvastaisesta toiminnasta ilmoittamisen yhteydessä, väärinkäytösten paljastajien oikeuksista ja velvollisuuksista sekä väärinkäytösten paljastajien suojelusta vastaavan viranomaisen (Úrad na ochranu oznamovateľov protipoločenskej činnosti) perustamisesta, asemasta ja tehtävistä.

Jos henkilö tekee ilmoituksen sellaisesta vakavasta yhteiskunnanvastaisesta toiminnasta, joka on rikos, hän voi pyytää suojelua ilmoituksen tekemisen yhteydessä tai rikosprosessin aikana. Pyyntö on esitettävä yleiselle syyttäjälle. Jos suojelupyyntö esitetään toiselle viranomaiselle, tämän on toimitettava se välittömästi syyttäjälle. Jos syyttäjä toteaa, että väärinkäytösten paljastajan suojelua koskeva pyyntö täyttää sille asetetut edellytykset, hänen on viipymättä huolehdittava suojelusta. Väärinkäytösten paljastajien erityissuojelu toteutetaan estämällä ilmoituksen tekijän joutuminen rikoksentekijän uhriksi, jolloin tämä ei voi uhkailla, pelotella, pakottaa, väärinkäyttää valtaa, kostaa tai muuten vaikuttaa uhrin ruumiilliseen tai henkiseen koskemattomuuteen.

Syrjinnästä ilmoitettavaa uhria suojataan syrjinnänvastaisessa laissa siten, että myös perusteettomia vastatoimia ilmoituksen tekijää kohtaan pidetään syrjinnän muotona. Syrjintätapauksissa oikeudellista neuvontaa antaa Slovakian kansallinen ihmisoikeuskeskus, joka voi myös edustaa uhria oikeudenkäynneissä.

Uhrin kansalaisuutta ei oteta huomioon, mutta suojelua voidaan myöntää ainoastaan Slovakiassa oleville uhreille.

Päivitetty viimeksi: 27/02/2023

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.